

90 LAT KURATELI SĄDOWEJ W POLSCE

Staraniem sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz senackiej Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, przy współudziale Biura Analiz Sejmowych, w dniu 11 grudnia 2009 r. w Sejmie została zorganizowana konferencja poświęcona 90-leciu funkcjonowania kurateli sądowej w Polsce. Celem konferencji było podsumowanie dotychczasowego dorobku kurateli i omówienie perspektyw jej rozwoju.

Historia kurateli sądowej splata się z dziejami niepodległej Rzeczypospolitej. Już 7 lutego 1919 r. naczelnik państwa Józef Piłsudski wydał dekret, na mocy którego ustanowiono stałych opiekunów sądowych. Początkowo w sferze działań kuratorów pozostawali wyłącznie nieletni. Obecny kształt służbie kuratorskiej nadała ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych. Na jej podstawie realizują oni określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Aktualnie działa w naszym kraju ponad 5 tys. kuratorów zawodowych i ponad 30 tys. społecznych. Na nich spoczywa główny ciężar nadzorowania wykonania wszystkich sankcji i środków, które stanowią alternatywę dla izolacji lub umieszczenia poza środowiskiem rodzinnym.

Otwierając konferencję, wicemarszałek Senatu Zbigniew Romaszewski skupił uwagę na narzędziach realizacji polityki karnej oraz na sporze między zwolennikami zaostrzania kar a domagającymi się

ich liberalizacji. Opowiedział się za racjonalizacją kar, podkreślając przy tym, że funkcje prewencyjne i resocjalizacyjne, które powinny spełniać prawo, wymagają dużej elastyczności i różnorodności podejmowanych środków.

Przewodniczący sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka poseł Ryszard Kalisz, w imieniu marszałka Sejmu Bronisława Komorowskiego, podziękował zebranych za ich wysiłki w trudnej, często niewdzięcznej, a niekiedy nawet niebezpiecznej pracy. Stwierdził, że kuratorzy sądowi działają w imieniu państwa na rzecz niepogłębiania skłonności podopiecznych do popełniania kolejnych przestępstw i wzmacniania dążenia do powrotu do społeczeństwa oraz kształtowania w nich przekonania, że dla każdego człowieka lepiej jest żyć w zgodzie z prawem.

Zdaniem ministra sprawiedliwości Krzysztofa Kwiatkowskiego, służba kuratorska jest niezwykle przydatna dla wymiaru sprawiedliwości. Kuratorzy często niosą pomoc tym, którzy nie do końca chcą z niej skorzystać i czasami wrogo reagują na wysiłek kuratorów i ich poświęcenie. Minister zgodził się z opinią, że więzienie jest złem, ale często jest to zło konieczne. Wskazał, że dzięki kuratorom z tego środka karnego można rzadziej korzystać.

O problemach środowiska kuratorskiego mówił przewodniczący Krajowej Rady Kuratorów Andrzej Martuszewicz, formułując przy tym wiele wniosków *de lege ferenda*. Zwrócił uwagę m.in.

na potrzebę wprowadzenia przejrzystych kryteriów i procedur naboru kadry kuratorskiej, opracowania norm i zasad polityki kadrowej, zagwarantowania odpowiednich warunków pracy, prowadzenia odpowiedniej akcji informacyjnej mającej na celu upowszechnienie wiedzy o różnych metodach wykonywania kar.

Podsekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Duda wskazał na rolę kuratorów przy podejmowaniu decyzji przez prezydenta w sprawach dotyczących ułaskawień. Zaznaczył, że pod wpływem opinii kuratora prezydent podejmuje czasami decyzję odmienną od sugerowanej w opiniach sądu i Prokuratora Generalnego.

Uczestnicy konferencji wysłuchali czterech referatów wybitnych przedstawicieli doktryny prawa karnego, profesorów: Teodora Szymanowskiego, Stefana Lelentala, Marka Konopczyńskiego i Jarosława Utrat-Mileckiego. W referatach, a następnie podczas dyskusji dużo uwagi poświęcono m.in. potrzebie redefinicji pojęcia „resocjalizacja”, gdyż wiele XX-wiecznych koncepcji w tym zakresie się nie sprawdziło. Postulowano nadanie kuratorom uprawnienia do występowania w sądzie w charakterze strony, opowiadano się za większą specjalizacją kuratorów.

List z wyrazami uznania dla wysiłków kuratorów skierował do zebranych rzecznik praw dziecka Marek Michałak.

Uczestnicy konferencji zapoznali się z prezentacją multimedialną dokonał Ośrodka Kuratorskiego nr 1 w Piaseczynie.

Podsumowania konferencji dokonał przewodniczący senackiej Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji senator Stanisław Piotrowicz, który zwrócił uwagę na rosnący zakres kompetencji i obowiązków kuratorów sądowych, co powinno powodować wzrost środków budżetowych przeznaczanych na funkcjonowanie kurateli.

Podczas konferencji grupa zastużonych kuratorów została wyróżniona odznaczeniami państwowymi i medalami resortowymi.